

Modern Ebeveynliğin Tuzağı, Çocuğun Her İhtiyacını Karşılıyarak Ona İyilik Yaptığını Sanmaktır

Çocuk ve ergen ruh sağlığı alanındaki çalışmalarıyla tanınan Prof. Dr. Veysi Çeri, gençlerde artan şiddet eğilimi ve aile içi iletişim sorunlarına ilişkin Fokus+'a özel değerlendirmelerde bulundu. Çeri, çocuk ve gençlerde artan şiddet eğiliminde yalnızlık, dijital bağımlılık ve modern ebeveynlik krizinin belirleyici rol oynadığını vurguladı.

Veysel ÇERİ

Röportaj: Naman Bakaç 24 Nisan 2026

<https://www.fokusplus.com/roportaj/prof-dr-veysi-ceri-modern-ebeveynligin-tuzagi-cocugun-her-ihtiyacini-karsilayarak-ona>

Amerika ve Avrupa'da görülen okul saldırıları maalesef ülkemize de uğrayıp can aldı, çocuk ve gençlerde travmaya, toplumda da infiale yol açtı. Şiddet salt okullarda görülen bir olgu değil artık. Kadına şiddetten tutun suça bulaşmış çocukların çeteler aracılığıyla uyguladığı şiddete kadar maalesef bu olgu yaygınlaştı ve katmerleşti. Toplumsal, psikolojik, siyasal, ailevi ve hatta daha birçok faktöre bağlı bir soruna dönüşen şiddetin kompleks yapısı, sorunu basit ve indirgemeci bakışla ve çözümlerle yola getirilemeyeceğini bizlere ortaya koymaktadır. Çünkü hayatın karmaşık yapısı gibi şiddette; birçok faktörden, araçlardan, aktörlerden ve dinamikten besleniyor.

Şiddetin kök kaynağına dair ileri sürülen; politik ve güvenlik tedbirsizlikler, psikolojik etkilenimler, ailevi ihmalkarlıklar, dijital mecraların tahribatı, eğitim sisteminin defoları, TV ve dizilerin yozlaştırıcı boyutu, bireyin kendini göstermeye dönük varoluşsal sancıları, alınan rol modeller, ebeveyn ve çocuk rollerindeki çatışma gibi daha birçok sıralanabilecek faktörler söz konusu. Şüphesiz bu faktörlerin her biri; şiddeti, öfkeyi, mutsuzluğu, saldırganlığı ve duygu durum bozukluğunu bir şekilde etkiliyor. Her bir faktörü kendi bağlamı içinde olduğu kadar diğer faktörlerle ilişkisi içinde bir bağlama da oturarak bakmak ve çözüm hattına girmek kaçınılmaz.

Bu röportajda şiddet olgusunu birden çok faktör, aktör ve dinamikte analiz etmek ve çözüm sunmak yerine; çocuk ve aile faktöründen kaynaklı semptomları, kök kaynakları ve çözümleri üzerine konuşmaya odaklandık. Bu diğer boyutların, aktörlerin ve faktörlerin küçümsendiği, önemsiz görüldüğü ve ıskalandığı anlamına gelmez. Projeksiyonu sadece

bir faktöre ve aktöre odaklandık. Bunun içinde çocuk ve ergen psikiyatrisi alanında hem akademik literatüre hâkim hem de klinik psikolog hizmetleriyle yüzlerce vakayla yüzleşen Prof. Dr. Veysi Çeri ile çocuk-aile-şiddet üçlüsünü merkeze alan bir söyleşi yaptık.

“Bir genç, akranlarıyla olması gereken evrede sürekli yalnızlığı tercih ediyorsa, bu bir gelişimsel kırmızı bayraktır”

Hem çocuk ve genç psikiyatristi bir profesör hem de vakalarla içli dışlı olan bir klinik psikiyatristsiniz. Bu yüzden medyaya yansıyan açık erişim bilgilerinden yola çıkarak çocuk-psikoloji-şiddet-aile eksenli bir söyleşi yapacağız. Okul saldırısını yapan çocuğumuz 11 Nisan 2026 tarihli manifestosunda: “Hayatım boyunca hep yalnız kaldım, sadece iki arkadaşım var ve çoğu zaman konuşmuyoruz bile.” Okulun rehber öğretmeni ve babasının da bu minvalde açıklamaları oldu. Siz bir yazınızda zararlı yalnızlık ve yapıcı yalnızlıktan bahsediyorsunuz. Bir çocuk veya gencin yalnızlığı bize ne dedirtiyor? O çocuk ve genç için ne yapmalıyız?

Normal şartlarda ergenlik, bireyin ailesinden duygusal olarak kopup akran grubuna eklendiği, enerjisinin dış dünyaya aktığı ve keşfetme arzusunun zirve yaptığı bir dönemdir. Eğer bir genç, akran etkisinin zirvede olması gereken bu evrede sürekli olarak "yalnızlığı" tercih ediyor veya evden çıkmak istemiyorsa, bu benim için bir "gelişimsel kırmızı bayrak"tır. Böylesi bir durumda biyolojik bir depresyon da olabileceği gibi, gencin dünyayla kurduğu bağ ile gelişimsel gidişatın da bozulması olabilir.

Zararlı yalnızlıkla yapıcı yalnızlık meselesine gelince, çocuğun durumu tam bir "zararlı yalnızlık" örneği aslında. Aradaki farkı şöyle vurgulamam gerekiyor. Yapıcı Yalnızlık: Kişinin kendiyi kalabilme kapasitesidir; yaratıcılığı ve iç görüşü besleyerek olgunlaşmaya katkıda bulunur ve insanın kendiyi barışık olma halidir. Zararlı yalnızlık ise kişinin başkalarıyla bağ kurma ihtiyacının karşılanamamasıdır. Bu, çocukta görülmeme, duyulmama ve anlaşılmama nedeniyle yok sayılma hissi yaratır. Saldırganın neredeyse bütün anlatılan tutum ve davranışları fiziksel olarak orada olsa da duygusal olarak kimse tarafından "aynalanmadığını" hissettiği bir boşlukta yaşadığını gösteriyor. Çoğu zaman gençler bunu bilinçdışı yaşar. Yani farkında olmaz. Ancak söz konusu çocuğun bilinç düzeyinde de farkında olduğu, bunu defalarca söze döktüğü ve ne hikmetse anlaşılmamaya devam edilerek yalnız kalmaya devam ettiği görülüyor.

“Şiddetin her türlü bir görülme beklentisi taşıır”

Şiddetin her türlüşünün bir görülme beklentisi taşıdığıını düşünüyorum. Still face deneyi diye bir deney var. Anneye bir süre çocuğa tepki vermemesi istendiğinde 9 aylık çocuğun önce çığlıklar atarak sonrasında ise kendine vurarak annenin dikkatini çekmeye çalıştığı yani görülmeye çalıştığı görülür. Aslında bir bebek için ağlamak da şiddet uygulamaktır. Nitekim bir bebeğin yegane silahı ağlamasıdır. Ve yeri geldiğinde ağlayarak çevredekilerin canına okumaktan çekinmez ve oldukça başarılı da olurlar.

Ergenlerin şiddeti bir iletişim biçimi olarak seçmelerinin nedeni, çoğu zaman sessiz yalnızlıklarının yarattığı değersizlik hissidir. "Beni iyiliğimle görmediniz, o halde yıkımımınla göreceksiniz" mesajı vardır. Sosyal medya ve dijital dünyada yankı bulan bu "yalnız kahraman/canavar" imajı, maalesef bu çocuklara sahte bir aidiyet hissi sunuyor.

Benim yıllardır ara ara paylaştığım bir Afrika atasözü var; “Köyü tarafından sevilmeyen çocuk, sonunda o sevgi sıcaklığını hissetmek için köyünü yakar” der. Çocukken ailesi tarafından duygusal olarak sevilip kolanmamış kişilerin de bir şekilde evi yaktığına 15 yıllık meslek hayatımda çokça şahit oldum ve maalesef bu çocuğun da bunlardan biri olduğunu düşünüyorum.

“Ekran, dünyayla bağı kopmuş çocuk için bir emzik gibidir; onu sakinleştirir ama beslemez”

Açık erişim yoluyla edindiğimiz bilgilerle devam edelim söyleşiye. Baba “Çocuğum sürekli bilgisayar ve cep telefonu ile meşguldü. Odasına girdiğimde her şeyini kapatırdı ve bize hiçbir şey göstermezdi.” ifadelerini kullanırken, okulun rehber öğretmeni de “Ekran bağımlılığı vardı. Okula gelmek istemezdi.” demiş. Sizin “Ekran Kaybolan Çocuklar” isminde bir kitabınız da var. Tüm bunları topladığımızda dijitalizm nasıl bir faktör ki çocuğu; şiddete, ölüme, yalnızlığa, öfkeye, duygu durum bozukluğuna itiyor?

Ekran, dünyayla bağı kopmuş çocuk için bir emzik gibidir; onu sakinleştirir ama beslemez. Gerçek dünyada 'görülmeyen' çocuk, dijitalin karanlık köşelerinde 'yok edici' bir güç olarak varlığını kanıtlamaya çalışır. Kitabımda da vurguladığım gibi, bir çocuk gerçek dünyada bağı kuramadığında dijital dünyada "kaybolmayı" seçer. Tıpkı birçok yetişkinin acı verici gerçeklerden kaçmak için kendini alkol ya da uyuşturucuya vermesi gibi. Baba

odaya girdiğinde ekranın kapatılması, sadece bir gizlilik değil, çocuğun kurduğu o kırılgan sahte dünyayı, ebeveynin "gerçekliğinden" koruma çabasıdır. Dijital dünya, hayatta başarısız hisseden çocuk için sahte bir yeterlilik alanı sunar. Çoğu çocuğun orada aksettirdiği dünyanın gerçek hayatlarıyla uzaktan yakından ilişkisi yoktur. O kadar ileri boyutta olabiliyor ki ben bu durumu dissosiyatif kişilik bozukluğundaki gibi alter kişiliklere benzetiyorum.

Bu durumun en kötü tarafı ise çocuğun muhatap olduğu kişilerin de kendisi gibi gerçek haliyle alakası olmayan bir kişilikle temasa geçmesi. Bu da en olmadık, saçma, patolojik düşünce, arzu ve yönlendirmelerin ortaya çıkmasına yol açarak buralardaki riski daha da artırıyor. Örneğin bir kız çocuğu sanal dünyada kendini erkek, bir erkek sıklıkla bir kız, özgüveni düşük kimseler ise aşırı özgüvenliymiş gibi kendini lanse ettiğine çokça şahit oldum.

Uzun süreli kontrolsüz ekran maruziyeti, tıpkı diğer bağımlılıklar gibi beynin ödül sistemini (dopamin döngüsünü) bozar ve süregelen mutluluk, huzur, mentalizasyon ve empati yeteneğini zayıflatır. Beraberinde süregelen bir kaygı, huzursuzluk rahat olamama halinin ortaya çıkmasına yol açar. Dijital oyunlardaki "ölümün geri alınabilir olması", gerçek hayattaki şiddetin ağırlığını çocuk zihninde hafifletir. Öfke, ekranda gördüğü o sınırsız güç illüzyonu ile gerçek hayattaki çaresizliği arasındaki uçurumdan beslenir. Ve kendisini çevreleyen geçeklikle alakası olmayan diğer dijital alterlerce gaza getirilerek en olmadık şeyleri düşünüp arzu etmeye başlar.

Ekran bağımlılığı çoğu zaman yalnızlığın sebebi değil, sonucudur; ancak bu bağımlılık bir kez başladığında sosyal becerileri daha da köreltir. Çocuk okula gitmek istemez çünkü oradaki sosyal etkileşimler dijital dünya kadar hızlı ve kontrol edilebilir değildir. Sonuçta dijitalizm, zaten yalnız olan çocuğu radikalleşebileceği karanlık dehlizlerle kendi gibi itilip kakılmış kişilerin dijital alterlerinin uydurmasyon manifestolarını paylaştığı mecralara iter.

“Ergenlik döneminde ebeveynler, çocuklarının ne yediğini veya ders notlarını değil, iç dünyasında neler olup bittiğini merak etmeli”

Madem sorunun nedenlerini zikrettiniz, bir de çözümü üzerinde konuşalım. Ekranda kaybolan çocuk ve gençlerin hem sayısı hem de ekran süreleri artıyor. Bir anne size

gelip “ne yapacağımı bilmiyorum, benim çocuk böyle değildi” diye kendi çocuğunun öyküsünü anlattığında hangi adımları atmasını öneriyorsunuz?

Öncelikle aileleri gerçekliği bir süreliğine bir kenara bırakıp çocuklarını anlamaları için çaba sarfetmeye, bir süre çocukları darlamamaya çağırıyorum. Çünkü oldukça haklı olarak anne babalar da iyice tükenmiş oluyor ve çocukla iletişimleri sadece şunu yap bunu yap düzeyine inmiş oluyor. Bu kısır döngüyü kırmadan bir yere varılamıyor. Aileleri burada ‘kırık bacak metaforu’ ile çocuğunuzun bacağı kırık olsa aynı şekilde bu sorumlulukları hatırlatır mısınız yoksa yanında durup gerekirse altını bile temizlemez misiniz diye sorarak şu an asıl amacımızın çocuğun ne yapıp yapmadığı değil; iyileşmesi olduğunu göstermeye çalışıyorum. Bunun yanında çocukta bir anksiyete ve depresyon durumu varsa ki genelde oluyor bunun mutlaka uygun şekilde tedavi edilmesi gerekiyor. Çocuk ergenlik öncesi ise ve ciddi bir dijital bağımlılık gelişmişse derhal ekranların tamamen yasaklanmasını öneriyorum. Ancak ergenlik döneminde böylesi bir şeye doğrusu cesaret edemiyorum. Bu süreçte ebeveynler çocuklarının ne yediğini veya ders notlarını değil, "iç dünyasında neler olup bittiğini" merak etmeli.

Toplum açısından da aidiyet alanları oluşturmak lazım: Okulların sadece akademik başarı değil, her çocuğun kendini ait hissedebileceği küçük sosyal hücreler (kulüpler, ilgi alanları) oluşturması hayati önemdedir. Sessiz çocuğa odaklanılmalı. Genelde sorun çıkaran çocuklar fark edilir. Oysa asıl risk, köşesinde sessizce oturan, "hiç sorun çıkarmayan" ama içten içe dünyayla bağını koparan çocuktur. Onları manifestolarını yazmadan önce "görmek" zorundayız.

“Sanatçılar ve senaristler, şiddeti estetize ederek ya da gerçek hayat böyle savunmasına sığınarak toplumsal zehirlenmeye aracılık etmemeliler”

Çocuk ve gençler saatlerce savaş ve ölüm oyunları oynar, anime dizilerini rol model alır, TV ve dijital platformlarda mafya-silah-şiddet-katliam-cinsellik-uyuşturucu-alkol sahneleri boca edilir, telegram ve discord gibi çevrimiçi platformlarda radikalleşme ve kimlik kazanma davranışları kazanılır, çocuğa ve kadına yönelik şiddet neredeyse her gün haberlerde sunulunca da ortaya hiç de iç açıcı olmayan bir tablo çıkar. Amerika’dan Finlandiya’ya uzanan coğrafya ile bizdeki her iki okul saldırısında failerin bu tablodan etkilendiğini görüyoruz. Devlet yetkililerine,

RTÜK'e, TV sahiplerine, sanatçılara, senaristlere bu konuda neleri yapmalarını salık verirsiniz?

Maruz kalınan her şiddet görüntüsü, çocuğun zihninde dünyanın güvenilmez bir yer olduğu inancını pekiştirirken, şiddeti de sorun çözme aracı olarak normalize eder. Ekranda izlenen savaşların, oynanan ölüm oyunlarının ve dijital platformlarda boca edilen karanlık içeriklerin gerçek hayattaki şiddet eğilimini artırdığına dair elimizde çok net ve tartışmasız bilimsel veriler var. Bu içerikler, çocukların henüz olgunlaşmamış empati yeteneklerini felç ederek onları şiddete karşı duyarsızlaştırıyor; ölüm oyununun bir parçası, silah ise bir güç gösterisi haline geliyor.

Burada sorumluluğu sadece aileye yıkmak, okyanusun ortasındaki bir sandala "fırtınadan korun" demek kadar beyhudedir. Devlet yetkililerinden RTÜK'e, senaristlerden dijital platform sahiplerine kadar her aktör, sergiledikleri performansın çocuk ruh sağlığı üzerindeki yıkıcı etkisinden bizzat sorumludur. Sanatçılar ve senaristler, şiddeti estetize ederek ya da "gerçek hayat böyle" savunmasına sığınarak toplumsal bir zehirlenmeye aracılık etmemelidir. Reyting ve tıklanma uğruna körüklenen bu dijital şiddet sarmalı, yarın kendi çocuklarımızın güvenliğini tehdit eden bir bumeranga dönüşüyor. Eğer bugün topluca bir denetim ve etik duruş sergilemezsek, sadece ekranlarda değil, sokaklarda ve okullarda da bu trajedilerin seyircisi kalmaya devam ederiz.

“Yaşadığımız durum, özgürlük ile sınırsızlık arasındaki o ince çizginin modern dünya tarafından silinmesidir”

Okul saldırısının gerçekleştiği okuldaki bir öğretmen: “Baba, çocuk üzerinde etkili değildi. Çocuk babanın üzerinde etkiliydi” demişti. Bunu genelleştirecek olursak, anne-baba ile çocuk arasındaki ilişkide roller bu modern dönemde adeta değişmiş gibi. Hepimiz şunları yaşıyor ve gözlemliyoruzdur: Çocuğuna ayrıcalıklı davranan, toz kondurmayan, hazırcılığa alıştıran, zorluklarla tanıştırmayan, yerli yerinde bile olsa kızmayan, özgür yetiştirme adına her istediğini yapan, çocuk ve gence göre evini şekillendiren, alışverişini ve yemeklerini ona göre yapan, notuna-netine ve diplomasına titrediği kadar adaletli ve merhametli olmasına titremeyen, her şeyin en mükemmelini çocuğuna sunma adına kendini paralayan anne baba profili... Geleneğin rolü ile modernliğin rolü arasında bir çatışma mı bu yaşadıklarımız? Bu değişimi biz nasıl yaşadık böyle?

Bu yaşadığımız durum, özgürlük ile sınırsızlık arasındaki o ince çizginin modern dünya tarafından silinmesidir. Geleneksel aile yapısında otorite hiyerarşik bir baskı aracıydı, ancak modernite bu baskıdan kaçarken rotayı tamamen şaşırdı; artık ebeveynler çocuklarının "rehberi" değil, "hizmetkarı" ve "onaylayıcısı" pozisyonuna düştü. Çocukların her istediğini yaparak onları mutlu ettiğini sanan anne-babalar, aslında onlara hayal kırıklığıyla baş etme ve zorluklar karşısında direnç gösterme becerisini kazandıramıyorlar. Sizin de vurguladığınız gibi, çocuğun merkezde olduğu değil, adeta ebeveynin çocuk üzerinde hiçbir etkisinin kalmadığı bu "çocuk merkezci" yapı, narsistik bir nesil inşa ediyor. Diplomaya, nota ve maddi mükemmelliğe gösterilen o aşırı titizlik, çocuğun ruhsal olgunlaşmasını, merhamet ve adalet duygusunu ikinci plana itiyor. Evin tüm düzenini çocuğun hazlarına göre şekillendirdiğimizde, ona dünyanın da böyle bir yer olduğu yanılsamasını aşıyoruz. Oysa hayatın gerçekleri ve zorluklarıyla steril ortamlarda tanışmayan bir genç, dış dünyadaki en ufak bir reddedilmede veya başarısızlıkta yıkıcı bir öfkeye kapılabiliyor. Bu, gelenekle modernliğin çatışmasından ziyade, ebeveynliğin bir "proje yöneticiliğine" dönüşmesinin acı bir sonucudur.

“Çözüm, suni bir mutluluk tablosu çizmek değil, acının ve kederin büyümenin bir parçası olduğunu ev ortamında çocuğa öğretmektir”

Bu rol değişiminden bahsetmişken sizin “Yeterince iyi ebeveyn olmak” isimli kitabınızda tüm bunlara dair ideal ilişki ve ideal ev ortamını resmeden yaklaşımlarınız söz konusu. Anne-baba ile çocuk arasındaki roller, sorumluluklar ve haklar nasıl olmalı? Buna dair çözüm yaklaşımınız nedir?

Kitabımda da sıkça vurguladığım gibi, mesele "mükemmel" değil, "yeterince iyi" ebeveyn olabilmektir. Modern ebeveynliğin en büyük tuzağı, çocuğun her ihtiyacını anında karşılayarak ve her zorluğu onun adına aşarak ona iyilik yaptığını sanmaktır. Oysa ideal bir ev ortamı, çocuğun hem sevildiğini hissettiği bir şefkat yuvası hem de sınırlarını öğrendiği bir güven alanıdır. Roller yer değiştirip çocuk otorite haline geldiğinde, aslında ona taşıyamayacağı bir yük yüklemiş oluruz; çünkü sınırı olmayan bir çocuk kendini güvende hissetmez.

Çözüm, ebeveynin yeniden "sevgi dolu bir rehber" pozisyonuna geçmesidir. Anne-baba, çocuğun hayatındaki tüm pürüzleri temizleyen bir engel giderici değil, o engellerle nasıl

başa çıkacağını öğreten bir model olmalıdır. Çocukların hakları; sevmek, duyulmak ve güvende hissetmektir; sorumlulukları ise yaşlarına uygun zorluklarla yüzleşmek ve evin bir parçası olduklarını bilmektir. Haklar ve sorumluluklar arasındaki bu denge bozulduğunda, yani çocuk sorumluluk almadan sadece hak talep ettiğinde gelişimi durur.

“Çocukların üzülmesine izin vermez ve her başarısızlığın üzerini örtersek, onları hayatın fırtınaları karşısında savunmasız bırakırız”

Bizim görevimiz onlara steril bir dünya sunmak değil, onları hayatın gerçeklerine merhametli, adaletli ve dayanıklı birer birey olarak hazırlayacak o sağlıklı sınırları yeniden inşa etmektir. Eğer biz çocukların üzülmesine hiç izin vermez, her başarısızlığın üzerini örtersek, onları hayatın kaçınılmaz fırtınaları karşısında savunmasız bırakırız. "Yeterince iyi ebeveyn", çocuğunun elinden zorlukları alan değil, o zorluklar içinden geçerken onun elini tutan ve "bu duygu da hayatın bir parçası ve sen bununla baş edebilirsin" mesajını veren kişidir. Çözüm, duyguları bastırmak veya suni bir mutluluk tablosu çizmek değil; acının da kederin de büyümenin bir parçası olduğunu ev ortamındaki o sıcak ve korunaklı ilişki içinde çocuğa öğretmektir.

“Çözüm, okulu çocuğun yeteneğiyle "var olduğu", topluma olumlu bağlarla "ait hissettiği" bir yuvaya dönüştürmektir”

Okul saldırısını yapan çocuk: “İnsanların beni tanınması, fark etmesi hoşuma gidiyor. Bu dünyadaki varlığımı ve verdiğim zararı hissetsinler istiyorum.” Bence can alıcı nokta burası Veysi Hocam. Türkiye ya da mümkünse tüm dünya benden bahsetsin isteğinin, baskın olduğu görülüyor. Oynadığı dijital oyunlar, rol model aldığı fenomenler, izlediği diziler, radikalleştiği çevrimiçi platformlar neredeyse çocuğun fark edilmesi, varlığının hissedilmesine hizmet eden araçlar gibi adeta kullanmış. **Çocuğun fark edilme ve tanınma ihtiyacı neyden kaynaklı? Bunda toplumun, ailenin, okulun hangi açıları ya da vebali söz konusu?**

İnsanın en temel varoluşsal ihtiyacı, bir başkasının gözünde "görülme" ve "onaylanmaktır." Eğer bir çocuk sevilerek, takdir edilerek veya bir değer üreterek fark edilemiyorsa; varlığını kanıtlamak için geriye tek bir yol kalır: Yıkma ve zarar vermek. Manifestodaki o ürpertici itiraf, aslında derin bir değersizlik duygusunun ve "yok

sayılmışlığın" intikamıdır. Bu noktada toplumun, ailenin ve okulun en büyük vebali; başarıyı sadece akademik notlara, var olmayı ise sadece rekabete indirgeyerek milyonlarca çocuğu bu görünmezlik kuyusuna itmesidir.

Okullarımızı sadece sınavlara hazırlık yapılan ruhsuz binalar olmaktan çıkarıp, her çocuğun kendini gerçekleştirebileceği yaşam merkezlerine dönüştürmek zorundayız. Bir çocuk matematikte arası iyi olmayabilir ama sahnede devleşebilir, sahada liderlik yapabilir veya bir atölyede sanatı konuşturabilir. Eğer biz çocuklara sanatın, sporun ve sosyal sorumluluğun her dalında kendilerini gösterebilecekleri alanlar açmazsak; onlar da gelişimsel rekabet ve aidiyet duygularını tatmin etmek için dijital dünyanın karanlık dehlizlerine veya radikal platformların sahte kahramanlıklarına sığınır. Çocuğun fark edilme ihtiyacını sağlıklı yollarla doyuramadığımız her an, o açlığı şiddetle doyurmaya çalışan bir potansiyeli besliyoruz demektir. Çözüm, okulu çocuğun yeteneğiyle "var olduğu", topluma ve akranlarına olumlu bağlarla "ait hissettiği" bir yuvaya dönüştürmekten geçiyor.

“Modern psikolojinin en büyük handikabı, çevresel faktörlere bağlı durumları, biyolojik sıkıntılar gibi tedavi etmeye girişmesidir”

İşiniz gereği psikolojik sorunları olan yüzlerce çocuk ve genç vakayla yüzleşiyorsunuz. Bir yandan da akademik literatürü takip ediyorsunuz, onlarca bilimsel makaleleriniz var. Modern hayatın sorunlarına, modern insanın krizlerine karşı modern psikoloji bilimi ne denli sadra şifa oluyor acaba? Modern psikolojinin handikapları var mı? Ruhsal krizlere, handikaplara ve tahribatlara karşı gücünden mi güçsüzlüğünden mi bahsetmek gerek?

Psikolojik hastalıkların iki türlü ortaya çıkabildiğini belirtme isterim. Bir kısmı tamamen biyolojik, yani genetik işleyişe bağlı olarak ortaya çıkarken bir kısmı ise tamamen çevresel faktörlere bağlı olarak ortaya çıkar. Modern psikolojinin en büyük handikabı çevresel faktörlere bağlı ortaya çıkan durumları biyolojik sıkıntılar gibi tedavi etmeye girişmesi diye düşünüyorum. Psikoloji eğer sadece semptomları susturmaya odaklanırsa, büyük bir yanılgının parçası haline gelir. Bir hekim olarak şunu çok iyi bilirim: Karın ağrısı çeken birine, ağrının nedenini bulmadan ağrı kesici vermek tıbbi bir hata, hatta bir körlüktür. Bugün modern hayatın içinde ruhu doğasından, mahallesinden, toprağından, hayvanından, ağacından ve geniş ailesinden koparılmış bir çocuğu sadece klinik

müdahalelerle iyileştirmek mümkün değildir. Aldous Huxley'nin de işaret ettiği gibi; modern psikiyatri, endüstrinin bir enstrümanı haline gelmemelidir. Bizim görevimiz, vahşi bir üretim çarkının açtığı derin yaralara yara bandı yapıştırıp, ölmek üzere olan ruhları sadece işlerine devam edebilecek kadar "ayakta tutmak" değildir.

“Modern psikoloji, insanı bağlamından koparıp sorunu bireyin beynindeki kimyasallara indirgemektedir”

Aç bir insana ekmek vermek yerine açlık hissini uyuşturacak bir iğne yapmak, görünürde ıstırapı dindirdiği için iyi bir iş gibi algılanabilir; ancak bu, asıl felaketi görmemizi engeller. Aşırı çalışan, anne-babasından-doğasından ve gerçek sosyal bağlardan mahrum bırakılan bir çocuğun yaşadığı kriz; aslında ruhunun bu eksikliklere verdiği çok sağlıklı ve insani bir tepkidir. Modern psikolojinin en büyük handikabı, insanı bağlamından koparıp sorunu sadece bireyin beynindeki kimyasallara indirgemesidir. Oysa doğadan, empatiden ve gerçek insan ilişkisinden mahrum kalarak bir "Bağ yetmezliği" yaşayan çocuğun bu temel ihtiyaçlarını karşılamadan ona sadece psikolojik tekniklerle yaklaşmak, ona yardım etmek midir yoksa asıl sorunu gizleyerek zarar mı vermektir? Bu sorunun cevabını, vicdaniyla bakan herkese bırakıyorum.